

RAOUL DE JONG [NEDERLAND]

ALLES IS ANANA

De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor de slavernij, de zwarte bladzijde uit de Nederlandse geschiedenis die zo lang is doodgezwegen. Het gaat dan meestal over hoe verschrikkelijk die zwarte bladzijde was, zelden over hoe we dat verleden kunnen gebruiken om een betere toekomst te creëren. Náást alle verschrikkingen vind je in die duistere geschiedenis ook licht: een enorme levenskracht waar mensen als ik het bewijs van zijn: op de een of andere manier, ondanks alle verschrikkingen, zijn mensen er in geslaagd om te overleven. In mijn boek, 'Jaguarman', probeerde ik erachter te komen hoe ze dat deden. In welke verhalen vonden ze hoop?

ANANA KEDUAMAN KADUAPOR ('schepper van hemel en aarde') is de naam van de oppergod uit het Surinaamse wintigeloof. Winti is - net als het Braziliaanse Candomblé, het Cubaanse Santería en het Haïtiaanse Vodou - een geloof dat ontstond toen de religies van tot slaafgemaakte Afrikanen zich vermengden met de geloven van de oorspronkelijke bevolking van Zuid-Amerika op plantages van hun Europese onderdrukkers. Waar de Christelijke God van de Europeanen alleen de mens in zijn evenbeeld schiep en tegen die mens zei: 'Wees vruchtbaar en word talrijk; bevolk de aarde en onderwerp haar; heers over de vissen van de zee, over de vogels van de lucht, en over al het gedierte dat over de grond kruipt,' zegt Winti: alles is Anana. Een mens is Anana, maar een boom is dat ook. Anana is één groot, harmonieus, muzikaal geheel waarin alles een functie heeft en waarin geen enkele vorm van leven belangrijker is dan de andere.

De slavernij is afgeschaft, maar we leven nog steeds in een systeem dat mensen, dieren en planten in winnaars en verliezers verdeelt, dat winst betekent voor de één en bloed en gruwel voor de ander. We weten allemaal welke gruwelen er schuilgaan achter onze kiloknallers, wat voor vlammenzee er nodig is voor onze palmolie, welke drama's er schuilgaan achter onze koopjes bij de Primark. We weten ook dat we onszelf zullen uitroeien als we zo doorgaan. Dat het tijd is om iets te veranderen.

'Het is aan ons', is dit jaar het thema van Winternachten. Maar als je kijkt naar de grootste tragedies uit onze geschiedenis, waren mensen die geloofden in een 'ons' vaak nou juist het probleem. De creatie van een 'ons' ging meestal samen met de creatie van een 'ander'. En de creatie van de 'ander' opende meestal de deur naar onderdrukking en vernietiging. Dus ik zou liever zeggen: het is aan jou. Om moedig genoeg te zijn om je eigen ogen, oren, hersens en hart te gebruiken en te ontdekken dat dat ene iets dat jou het leven geeft, ook datgene is wat jou met al het andere leven op aarde verbindt.

Het is mogelijk om van een boom te houden, om een koe te begrijpen of om de wereld te bekijken door de ogen van de zwarte of witte man tegenover je in de tram. Wij' en 'de ander' bestaan niet, alles is Anana! Pas met alle deeltjes samen is Anana compleet. Dat inzien en daarnaar handelen is vast niet het antwoord op alles, maar het lijkt me een goed begin. Voor jezelf en voor alles om jou heen.

Geschreven als bijdrage aan het Winternachten internationaal literatuur festival Den Haag door Raoul de Jong.